

ÚTMUTATÓ

KÖZÉPSZINTŰ ÉNEK-ZENE SZÓBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Általános tudnivalók

Az ének-zene középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítésével a vizsgázó az általános zenei műveltségéről ad számot. A sikeres vizsga bizonyítja, hogy a vizsgázó rendelkezik olyan jártasságokkal, készségekkel, képességekkel és ismeretekkel a zenei befogadás és a reprodukálás területén, amelyek alkalmassá teszik őt a mindennapi életben a zeneművészet iránti fogékonyság és kötődés kifejezésére.

Az útmutató elősegíti a középszintű szóbeli ének-zene vizsga követelményrendszerének értelmezését és a követelményeknek megfelelő szóbeli tételsor összeállítását, továbbá megkönnyíti a vizsgára való felkészülését mind a szervezők, mind a vizsgázók számára. A fenti a célt szolgálják a kiadványban szereplő mintafeladatok, tételsorok és segédanyagok, valamint az értékelés egy lehetséges módjának, módozatainak bemutatása is.

A vizsga szervezése, tartalma

A középszintű szóbeli tételsorokat a kérdező tanár a részletes vizsgakövetelmények és a helyi tantervekben található témakörök alapján állítja össze.

A részletes követelményekben és az iskola helyi tantervében szereplő témakörökből és műjegyzékből (népzene, műzene) a kérdező tanár adjon egy olyan bőséges kínálatot, amelyből a diák felkészül. Ebből a kínálatból a későbbiekben kiválasztja azt a 20-20 altételt, amely a vizsga tárgyát képezi. A konkrét altételeket a vizsgázók előzetesen nem ismerhetik meg.

A tételsor A-B-C altételsorokból áll. Az altételsoroknak is húsz-húsz altételt kell tartalmazniuk. Fontos tudni, hogy ezeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsoroknak a követelményrendszer minden témakörét, stíluskörét érinteniük kell.

Az A-B-C altételsorokat külön kell szerkeszteni. A 20 db „A”, a 20 db „B” és a 20 db „C” altételből a vizsgázó külön-külön húz.

Vizsgacsoportonként előírt segédeszköz egy jól hangolt zongora, amely a zongorakíséretes műzenei szemelvények megszólaltatásához szükséges. A kíséret előadásához biztosítani kell egy zongorakísérő tanárt is.

A vizsga során a szervező intézmény által biztosított kották:

- A „B” altétel műelemzéséhez szükséges az énekelt dal, vagy hangszeren megszólaltatott szemelvény tiszta kottaképe, amelynek követése elengedhetetlen a kérdező tanár számára.

Az altételeknek tartalmazniuk kell a műdalok zongorakíséretét megfelelő hangfekvésben.

A hangszerkíséretes műdalok zenei szempontból csak azok zongorakíséreteivel értelmezhetők, a dalok, kompozíciók szerves részei, csak ennek ismeretében elemezhetők. Ezért is lényeges a zongorakíséretes megszólaltatás.

- A „C” altétel a lapról olvasás. A szemelvény kottából való követése a kérdező tanárnak is feladata, ezért azt az értékelési útmutatónak is kell tartalmaznia.

A vizsgázó által biztosított kották, amelyeket átad a vizsgabizottságnak:

- „A” altétel: A vizsgázó által választott nemzetiségi népdal vagy más népek dalának kottája, melyet a bizottság az elemzéskor követ.
- „B” altétel: „A vizsgázó az általa – a követelményekben meghatározott szempontok alapján – szabadon választott műdalok, illetve műzenei szemelvények kottáját a szóbeli vizsgán átadja.”

Az altételek jellemzői

„A” altétel: *„Egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből, a követelményekben meghatározott szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.”*

A vizsgafeladatok összeállítója a követelményrendszer figyelembevételével szabadon választ ki húsz népdalt. Az altételek összeállításához, azaz a népzene érintő követelmények lefedéséhez csak mintát ad a műjegyzék népdal anyaga. A követelményeket figyelembe véve ettől a jegyzéktől el lehet térni, de az ének-zene részletes követelményei és vizsgaleírás alapján kötelező az eltérő stílusú népdalokból való válogatás, figyelembe véve a stíluskörön belüli változatosságot, valamint azt, hogy a húsz altétel között legyen *„Egy, a vizsgázó által szabadon választott nemzetiségi népdal vagy más nép dala, mely eredeti nyelven is előadható. Ennek kottáját a vizsgázó a szóbeli vizsgán átadja a bizottságnak.”* Ez azért szükséges, mert elképzelhető, hogy a bizottsági tagok nem ismerik az adott dalt. Ennek értelmében a 20 tétel egyikét célszerű úgy kialakítani, hogy az a vizsgázó által szabadon választott nemzetiségi, vagy más nép dalának előadása és elemzése lehessen.

Az altételek minden esetben tartalmazzák a népdalok kezdő sorát, valamint az elemzés főbb szempontjait!

Az „A” altétel lehetséges megfogalmazása:

- Énekelje el két versszakkal, emlékezetből a tételként kihúzott népdalt!
 - Elemezze a dalt az előadásmód, a sorszerkezet, a dallamvonal, a hangkészlet, valamint a hangsor szempontjait bemutatva és ezek alapján állapítsa meg a dal stílusát!
- (Az énekelt daltól függően feladatként írjuk be, hogy a vizsgázó megemlítheti a történeti vonatkozásokat, a népszokásokhoz, jeles napokhoz való kapcsolódásokat, vagy a műzenei kötődést.)*

Az ének-zene részletes vizsgakövetelményének Műjegyzékében meghatározott, tételként húzható néhány népdal egyedi vonásai:

- A citrusfa levelestől, ágastól / feldolgozása: Kodály Zoltán: Székely fonó
- A Vidrócki híres nyája / népballadák jellemzése; feldolgozása: Kodály Zoltán: Mátrai képek
- Béreslegény, jól megrakd a szekered / váltakozó ütem; kvintváltás
- Duna-parton van egy malom / váltakozó ütem; kvintváltás; dunántúli terces változat
- Elindultam szép hazámból / a dal Bartókhhoz köthető életrajzi vonatkozása (búcsúkoncert 1940. október 8. - Zeneakadémia)
- Erdő, erdő, de magos a teteje / pentaton; új stílus; váltakozó ütem
- Felülről fúj az őszi szél / az utolsó zenei sorban megjelenő bő szekundos fordulat; feldolgozása: Kodály Zoltán: Kállai kettős
- Gyűjtöttem gyertyát / volta-ritmus; népszokás: lakodalmi leánybúcsúztató; feldolgozása: Kodály Zoltán: Hány János
- Istenem, Istenem, áraszd meg a vizet / népballada; zsoltározó recitáló kezdés
- Körösfői kertek alatt / földrajzi vonatkozások
- Röpülj páva, röpülj / pentaton; dél-dunántúli dallam; kapcsolódások: Kodály számos feldolgozása (Bicinia Hungarica, vegyeskar, férfikar, zenekari változat); Ady Endre verse

„B” altétel: *„Egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti, történelmi ismeretek, a társzművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.”*

„Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék.”

Mivel az altétel lehetővé teszi a vizsgázó által, követelményekhez igazodó, szabadon választott műdalok, illetve műzenei szemelvények előadását, a 20 tétel egyikét, esetleg több tételét is úgy célszerű kialakítani, hogy az a vizsgázó által szabadon választott dal, dalok (szemelvény) előadása, elemzése lehessen.

A „B” altételek (műzene) esetében a részletes követelményekben megtalálható, hogy stíluskörönként melyek azok a hangszeres szemelvények, amelyeket mindenképpen énekelve (szolmizálva vagy abszolút nevekkal) kell előadni, és amelyeket lehet hangszeren bemutatni.

Például:

1. tétel: gregorián dallam latin nyelven
2. tétel: trubadúr vagy trouvère dallam
3. tétel: históriás ének
4. tétel: ungresca
5. tétel: virágének
6. tétel: korál dallam
7. tétel: J. Haydn: G-dúr „Üstdob” szimfónia (No. 94) II. tétel témája

A részletes követelményekben megtalálható, hogy stíluskörönként melyek azok a hangszeres szemelvények, amelyek előadása történhet énekelve (szolmizálva vagy abszolút nevekkal), illetve előadhatók a vizsgázó által választott hangszeren. Ez utóbbi esetében a hangszert (kivétel: zongora) a vizsgázó biztosítja. A részletes követelményekben például ez olvasható: „Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.” Vagy: „J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.”

A fenti szemelvények valamelyikének előadása is jelentheti a húsz altétel egyikét.

„Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket (a „B” altételben szereplő műdalok és azok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).” A műdalokat csak tiszta kottaképből elemezheti a vizsgázó.

Az altételek minden esetben tartalmazzák a műdalok vagy műzenei szemelvények szerzőjét és a mű címét, valamint az éneklési (kottából vagy emlékezetből történő) és az elemzési feladatokat!

A „B” altételhez kapcsolódó zenei ismeretek javasolt kifejtése:

A vizsgafeladat nem terjed ki az énekelt műdal, hangszeres zenei szemelvény részletes elemzésére. Lehetséges megoldás annak a zenetörténeti korszaknak az általános bemutatása, amelyhez az tartozik. A bemutatás során a vizsgázó utalhat a legjelentősebb zeneszerzőkre, azok főbb műveire, hangsúlyozva az éppen énekelt szemelvény szerzőjét és annak munkásságát. A felelet szólhat a korszak tipikus műfajairól, formáiról és jellegzetes

hangszereiről, esetleg az adott korra jellemző főbb zenei irányzatokról, valamint a társművészeti kapcsolódásokról.

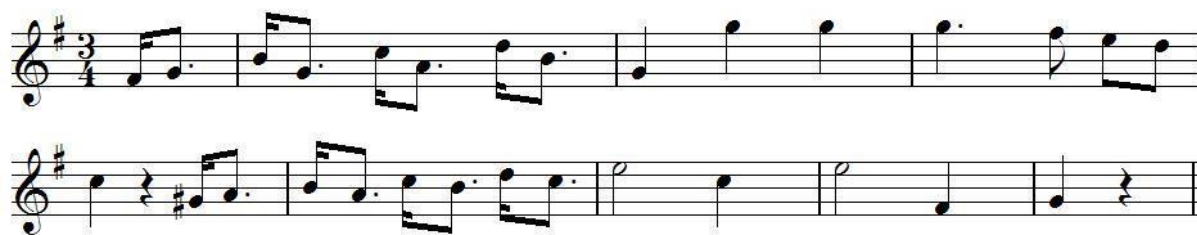
Például:

Egy *Haydn-dal* előadása után a vizsgázó beszéljen a zenetörténeti korról, és a három legjelentősebb zeneszerző munkásságáról! Részletesebben szóljon Joseph Haydn életútjának magyar vonatkozásairól, az Esterházyak szolgálatáról! Az énekelt dal kapcsán elemezheti annak formáját (pl. két periódusból álló zenei forma, kéttagú forma). Beszélhet Haydn „újításáról”, az életművében különös hangsúllyal szereplő műfajokról (vonósnégyes, szimfónia), és az oratórium megújításáról is. Szólhat a kor építészeti, képzőművészeti és irodalmi alkotásairól, azok stílusjegyeiről.

Egy *romantikus dal* kapcsán szót kell ejteni a korszakra jellemző társadalmi és zenetörténeti folyamatokról. Beszélni lehet a Lied műfajáról, a dalciklusról és a műfaj legkiemelkedőbb romantikus mestereiről (pl. F. Schubert). Az énekelt dallal kapcsolatban a vizsgázó említést tehet a szemelvényben esetlegesen előforduló bécsi klasszikus zenei nyelvezet nyomairól (pl.: egyszerűség, népdalszerűség, arányos, periodizáló forma, strófikus szerkezet), de feltétlen szólania kell a szöveg és a zene kapcsolatáról a Lied esetében, magáról a feldolgozás alapjául szolgáló költeményről, valamint a zongorakíséret funkciójáról.

Kodály Zoltán: Galántai táncok – rondó téma éneklése, illetve hangszeres bemutatása esetén a vizsgázó beszéljen: Kodály életútjáról, zeneszerzői és zenepedagógiai pályafutásáról, valamint 20. századi és napjainkban is érzékelhető jelentőségéről! A mű elemzése során tárja fel annak zenei jellegzetességeit (népi verbunkos: bokázó ritmus, hajlékony dallamalkotás, rögtönzésszerű variálás, pompás díszítések stb.), és említse meg az életrajzi vonatkozásokat (a szerző Galántán töltötte „gyermekkorának legszebb hét esztendejét”)! Szóljon a kompozíció bemutatásának körülményéről (a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara 1933 októberében mutatta be jubileumi hangversenyén, a Filharmóniai Társaság megalakulásának 80. évfordulóján)!

2.

3.

Általános javaslatok a felkészüléshez és a vizsgához

Éneklés

- helyes hangzóformálás, megfelelő artikuláció
- pontos szövegejtés
- pontos ritmika
- intonációs biztonság
- stílusnak megfelelő, kifejező előadás

A zongorakíséretes dalok hangszeres kísérettel szólaljanak meg! A kíséretes művek hangfekvése az érettségiző diák hangterjedelméhez igazodjon! A népdalok, hangszerkíséret nélküli szemelvények előadásának optimális hangkezdéséhez használható hangvilla.

Műzenei elemzés („B” altétel)

A mű ismertetéséhez a vizsgázó vázlatot, jegyzetet készíthet, amelyet szóbeli feleletekor felhasználhat. A műdal, zenei szemelvény elemzéséhez használhatja annak tiszta kottaképét.

A szóbeli vizsga menete

A szóbeli vizsgán a vizsgázónak három feladatot kell megoldania, amelyet három altételsorból (A-B-C) húz. *A vizsgázó a vizsga megkezdésekor mindhárom altételsorból húz egy-egy altételt.*

A felkészüléshez és az előadáshoz a vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja:

- a műdal elemzéséhez a tételben szereplő kottaanyagot,
- jegyzeteléshez a vizsgán rendelkezésre bocsátott papírlapot.

A vizsgázónak a felkészüléshez 30 perc áll a rendelkezésére. A felkészülésnek csendben kell történnie, a vizsgázó csak a belső hallására támaszkodva gondolhatja át a feladatok énekes példáit. **A szóbeli vizsga időtartama 15 perc.** A vizsgázó szabadon megválaszthatja, hogy feleletét melyik altétellel kezdi. Az altételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata engedélyezett.

A szóbeli ének-zene érettségi vizsgatételek mintafeladatai

„A” altételek

1. számú MINTA

„A” altétel: Népdaléneklés

A jó lovas katonának

- Énekelje el két versszakkal, emlékezetből a tételként kihúzott népdalt!
- Elemezze a dalt az előadásmód, a sorszerkezet, a dallamvonal, a hangkészlet, valamint a hangsor szempontjait bemutatva és ezek alapján állapítsa meg a dal stílusát! Elemzésében térjen ki a ritmikai jellegzetességekre, az előadásmódra! Beszéljen a népdal műzenei feldolgozásáról!

2. számú MINTA

„A” altétel: Népdaléneklés

Gyújtottam gyertyát

- Énekelje el két versszakkal, emlékezetből a tételként kihúzott népdalt!
- Elemezze a dalt az előadásmód, a sorszerkezet, a dallamvonal, a hangkészlet, valamint a hangsor szempontjait bemutatva és ezek alapján állapítsa meg a dal stílusát! Beszéljen a népdal műzenei feldolgozásáról!

3. számú MINTA

„A” altétel: Népdaléneklés

A Vidrócki híres nyája

- Énekelje el két versszakkal, emlékezetből a tételként kihúzott népdalt!
- Elemezze a dalt az előadásmód, a sorszerkezet, a dallamvonal, a hangkészlet, valamint a hangsor szempontjait bemutatva és ezek alapján állapítsa meg a dal stílusát!
- Határozza meg annak műfaját, az előadásmódot, és szóljon a történeti valamint a műzenei vonatkozásokról is!

„B” altételek

1. számú MINTA

„B” altétel: Műdaléneklés

Ut queant laxis

- Énekelje el a dalt szöveggel, emlékezetből!
- Fejtse ki a dallamhoz tartozó zenetörténeti vonatkozásokat! Beszéljen a dallam műfajáról, típusáról, keletkezésének körülményéről és a korszakhoz társítható építészeti stílusokról!

2. számú MINTA

„B” altétel: Műzenei szemelvény előadása

A. Corelli: La Folia – téma

- Énekelje el emlékezetből szolmizálva vagy abszolút névvel a zenemű témáját, vagy szólaltassa meg választott hangszerén!
- Elemezze a témát formai és hangnemi szempontok alapján!
- Helyezze el a művet az adott zenetörténeti korszakban, mutassa be annak műfaját!
- Beszéljen a barokk kor hangszeres zenéjéről!

3. számú MINTA

„B” altétel: Műdaléneklés

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus – Zsoltárdallam

- Énekelje el emlékezetből szöveggel a Zsoltárdallamot!
- Elemezze a dallamot a hangkészlet, a szótagszám, a formai és a ritmikai szempontok alapján! Beszéljen a Lauda Sion salvatorem sequentia dallamhoz való kapcsolódásról!
- Beszéljen a teljes mű keletkezésének körülményeiről, annak 20. századi jelentőségéről!
- Határozza meg, majd mutassa be a zenemű műfaját!

„C” altételek

1. számú MINTA

„C” altétel: Lapról éneklés

- Énekelje el a kapott zenei anyagot szolmizálva vagy abszolút névvel! (*Kottamelléklet*)

Ajánlás az értékelési útmutatóhoz

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése – 15 pont

Feladat:

- Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal.
- Az énekelt népdal elemzése emlékezetből.

Az éneklési feladat megoldása akkor hibátlan, ha a vizsgázó a népdalt

- tiszta intonációval,
- hangterjedelmének megfelelő magasságban,
- pontos ritmusban,
- a dalnak megfelelő tempóban,
- érthető szövegmondással,
- biztos dallam- és szövegtudással adja elő.

A több versszakos népdalok esetében is csak két versszakot énekeljen a vizsgázó! A többletversszakokkal történő éneklésért külön pont nem adható. A vizsgázó hanggi adottságait külön nem pontozhatjuk.

„B” altétel: Egy műdal (műzenei részlet) éneklése (hangszeres előadása), és a kapcsolódó ismeretek kifejtése – 25 pont

Feladat:

- Műdal / műzenei szemelvény éneklése (szemelvény esetében lehetséges a választott hangszeren való megszólaltatás) a vizsgakövetelmények meghatározása szerint.
- Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése.

A műdaléneklés értékelésekor az előadásra vonatkozóan a népdaléneklésnél leírt szempontok érvényesek.

„C” altétel: Egy periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó bécsi klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2 #–2b-ig terjedő hangnemekben – 10 pont

Értékelő lap – ajánlás

Vizsgázó neve: _____

Altételszámok: A: _____ B: _____ C: _____

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Megoldás	Max. pontszám	Elért pontszám
Tiszta intonálás	2	
Pontos ritmus-reprodukálás	3	
Pontos szövegtudás	3	
A stílusnak megfelelő, kifejező éneklés	2	
Összesen:	10 pont	

Feladat: Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

Megoldás	Max. pontszám	Elért pontszám
A népdal stílusrétegének meghatározása	1	
Szerkezet (forma) meghatározása	1	
Dallamvonal felismerése	1	
Hangsor (hangnem) megállapítása	1	
Kapcsolható népszokások vagy műzenei vonatkozások (amennyiben ilyen nincs, akkor fölhasználható a pont jutalomként)	1	
Összesen:	5 pont	

Az „A” altétel feladataira adható **maximális pontszám: 15 pont**

„B” altétel: Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése

Feladat: Műdal / műzenei szemelvény éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint

Megoldás	Max. pontszám	Elért pontszám
Tiszta intonáció	2	
Pontos szövegejtés, esetlegesen pontos szolmizáció	2	
Pontos ritmus	1	
A stílusnak megfelelő, kifejező előadásmód (megfelelő tempó és dinamika)	3	
Kíséret nélküli éneklésnél a megfelelő hangmagasság megválasztása; kíséretes dalnál a hangszerrel való együttműködés biztonsága	2	
Összesen:	10 pont	

Feladat: Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

Megoldás	Max. pontszám	Elért pontszám
Az énekelt műdalhoz / zeneműrészlethez kapcsolódó zenei ismeretek kifejtése	3	
A kapcsolódó zenetörténeti korszak általános jellemzése	4	
Az énekelt mű műfaji jellemzői	3	
Az énekelt mű formája, előadásbeli jellemzői	2	
Kapcsolatok a társművészetekkel	3	
Összesen:	15 pont	

A „B” altétel feladataira adható **maximális pontszám: 25 pont**

„C” altétel: *Lapról olvasás*

Feladat: Egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2 # - 2b-ig terjedő hangnemekben.

Megoldás	Max. pontszám	Elért pontszám
Tiszta intonáció	2	
Megfelelő hangmagasság megválasztása	2	
Szolmizációs, illetve hangneves pontosság, biztonság	2	
Ritmikai pontosság	2	
Folyamatos éneklés	2	
Összesen:	10 pont	

A „C” altétel feladataira adható **maximális pontszám: 10 pont**

	Max. pontszám	Elért pontszám
A szóbeli vizsgarész pontszáma:	50	

Dátum: _____

A vizsgáztató aláírása

Bibliográfia a vizsgára készülő diákok számára

A jegyzék a vizsgára készülő diákok önálló ismeretszerzési és ismeretfeldolgozási, illetve könyvtárhasználati munkáját kívánja segíteni.

Balassa - Gál: Operakalauz, Zeneműkiadó, 1956

Barangolás a művészetek világában, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., 1999

Breuer János: Kodály Zoltán, Mágus Kiadó, 1999

Brockhaus - Riemann: Zenei Lexikon I. - III., Zeneműkiadó, 1985

Darvas Gábor: Évezredek hangszerei, Zeneműkiadó, 1975

Falvy Zoltán: A magyar zene története, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999

Gammond, Peter: Az opera, Kossuth Könyvkiadó, 1994

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek, Calibra Kiadó, 1994

Hangszerek enciklopédiája, Gemini Kiadó 1996

Kodály - Vargyas: A magyar népzene, Editio Musica, Budapest, 1994

Kovács Sándor: Bartók Béla, Mágus Kiadó, 1995

Körber Tivadar: Zeneirodalom I-II., Műszaki Könyvkiadó Budapest 2000

Oratóriumok Könyve, Zeneműkiadó, 1975

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv, Planétás Kiadó, 1997

Szabolcsi Bence-Tóth Aladár: Zenei lexikon I.-III., Zeneműkiadó, 1965

Tátrai Zsuzsanna – Karácsonyné Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások, Planétás Kiadó, 1997

Tótfalusi István: Operamesék, Móra Könyvkiadó, 2002

Törőcsik Attila: Hangszerek kislexikona, Saxum Kiadó, 2003

Bibliográfia a felkészítő tanárok számára

A bibliográfia a tanári felkészítő munkát kívánja segíteni. Ajánlásunk több témakörhöz is kapcsolódva kínál értékes anyagokat, az énekes és a zenetörténeti témakörökhöz egyaránt.

A dal mesterei, szerkesztő: Ádám Jenő, Editio Musica, Budapest

A zenetörténet antológiája, szerkesztő: Bartha Dénes, Zeneműkiadó, 1974

Ács Zoltán: Nemzetiségek a történelmi Magyarországon, Kossuth Kiadó, 1996

Balassa - Gál: Operakalauz, Zeneműkiadó, 1956

Balassa Iván: A határainkon túli magyarok néprajza, Gondolat, 1989

Bárdos Lajos: Elemző írások a népzeneről I., Eötvös Kiadó, 1994

Bárdos Lajos: Írások népzeneinkről, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994

Bartók Béla: 27 két- és háromszólamú női- és gyermekkar, Zeneműkiadó, 1950

Blackwood, Alan: A világ zenéje, Origo Könyvek, Budapest, 1994

Bodza Klára - Paksa Katalin - Vakler Anna: Magyar Népi Énekiskola I.-IV., Tankönyvkiadó, 1992

Brockhaus - Riemann: Zenei Lexikon I. - III., Zeneműkiadó, 1985

Darvas Gábor: A totemzenétől a hegedűversenyig, Zeneműkiadó Budapest, 1977

Darvas Gábor: A zene anatómiája, Zeneműkiadó, 1974

Darvas Gábor: Évezredek hangszerei, Zeneműkiadó, 1975

Denizeau, Gérard: A zenei műfajok képes enciklopédiája - Újszerű zenetörténet, Rózsavölgyi és Társa, 2009

Dobszay László: A gregorián zene kézikönyve, Zeneműkiadó, 1993

Dobszay László: A magyar dal könyve, Zeneműkiadó, 1994

Dobszay László: Magyar zenetörténet, Planétás Kiadó Budapest, 1998

Ezer év kórusa, szerkesztő: Forrai Miklós, Editio Musica, Budapest

Falvy Zoltán: A magyar zene története, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999

Gammond, Peter: Az opera, Kossuth Könyvkiadó, 1994

Gammond, Peter: Klasszikus zene - Képes enciklopédia, Kossuth Könyvkiadó, 1994

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek, Calibra Kiadó, 1994

Gonda János: Jazz, Zeneműkiadó, 1982

Gris, Stéphane: A hangszerek csodálatos világa, Zeneműkiadó, 1984

Gülke, Peter: Szerzetesek, polgárok, trubadúrok (A középkor zenéje), Editio Musica, Budapest, 1990

Hangszerek enciklopédiája, Gemini Kiadó, 1996

John Henry van der Meer: Hangszerek, Zeneműkiadó, 1988

Kallós Zoltán: Balladák könyve, Magyar Helikon, 1973

Kerényi György: Magyar énekes népszokások, Gondolat, 1982

Kodály - Vargyas: A magyar népzene, Editio Musica, Budapest, 1994

Kodály pedagógiai művei, Editio Musica, Budapest

Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok, Editio Musica, Budapest

Kodály Zoltán: Visszatekintés I. - III., szerkesztő: Bónis Ferenc, Zeneműkiadó, 1974, 1989

Körber Tivadar: Zeneirodalom I. - II., Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2000

Kroó György - Kárpáti János: Muzsikáló zenetörténet I. - IV., Gondolat 1960 - 1964.

Németh - Nógrádi - Pusker: Szolfézs antológia, Zeneműkiadó, Budapest, 1984

Oratóriumok Könyve, Zeneműkiadó, 1975

Orselli, Cesare: A madrigál és a velencei iskola, Zeneműkiadó, 1986

Paksa Katalin: Magyar népzenei történet, Balassi Kiadó, 1999

Parouty, Michel: Mozart, az Isten kegyeltje, Park Könyvkiadó, 1991

Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián?, Zeneműkiadó, Budapest, 1981

Salzman, Eric: A 20. század zenéje, Zeneműkiadó, 1980

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv, Planétás Kiadó, 1997

Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve, Zeneműkiadó, Budapest, 1979

Talbot, M. - Grout, D. J. - Sheveloff, J.: Olasz barokk mesterek, Editio Musica, 1984

Tátrai Zsuzsanna – Karácsonyné Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások, Planétás Kiadó, 1997

Tegzes György: Hétfokú olvasó gyakorlatok I. – II., Nemzeti Tankönyvkiadó

Till Géza: Opera - kézikönyv, Zeneműkiadó, 1967